

מהתיקנה הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

כוחן של מילים חיוביות בבנייה רוחנית

כנייתו של הרבי הקדוש רבי ישעיה מקערעסטר

סיפור נפלא על מרן הרבי הקדוש רבי ישעיה מקערעסטר זצוק"ל אשר סיפר הרבי הקדוש בעל השפע חיים מצאנז זצוק"ל בשיעור חומש רש"י בשנת תשכ"ה. וכך סיפר:

פעם אחת חלה לא עליכם בנו היחיד של רבי ישעיה, ורבי ישעיה בכה מאד, נורא נורא. יהודי שנכנס לקודש פנימה וראה את המחזה, ניסה לעודד את הרבי, לדבר על לבו שהמצב לא כל כך גרוע, ובעזרת ה' הוא יחלים ויהיה בריא.

ענה לו רבי ישעיה: אתה חושב שאני בוכה על המחלה של בני? אני בוכה על המצב שלי בעבודת השם. עד היום חשבתי בלבי שהשגתי קצת מידת אהבת ישראל, כשבאים אנשים להזכיר אצלי על חולה רחמנא ליצלן אני מצטער כאילו היה לא עליכם חולה ביתך. אבל עכשיו שבני חולה נוכחתי לדעת שהמחלה של בני נוגעת לי לב יותר ממחלה של יהודי אחר, ועל דא ודאי קא בכינא [-על זה אני בוכה]...

סיפור נורא על הרבי הקדוש רבי ישעיה, שעלינו ללמוד ממנו עד כמה ששייך אצלנו.

שיהיה לנו רק בשורות טובות, ושנוכל תמיד לעסוק בתורה ובגמילות חסדים מיט א רואיני קאפ [-עם ראש גרוע].

(מתוך הפתיחה לשיעור, ה' אייר, יבמות דף ס')

אין להתיאש

כל ילד ידע לציטט את המילים המפורסמות "אין שום יאוש בעולם כלל", אך בדף היומי (ביבמות דף סב ע"ב) אנו לומדים את הרעיון מהתנא הקדוש רבי עקיבא. וכך מספרת הגמרא: "אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת עד אנטיוכוס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמעון, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא, כולם מתו מפסח ועד עצרת".

מורי ורבותי, הבה נתבונן לרגע, 24 אלף תלמידים נפטרו לרבי עקיבא, הרי זה מספר שאינו נתפס, "והיה העולם שמם", לכאורה היה רבי עקיבא צריך להיכנס לדכדוך, ליאוש, לעצבות, ולהסתגר בבית, הרי כל עולמו נחרב, מכל מה שהוא בנה בעשר אצבעות לא נשאר זכר! ובאיזה גיל היה אז רבי עקיבא, הוא היה בגיל יותר מ-80. אך רבי עקיבא אינו מתיאש כלל, הוא בא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, הוא התחיל הכל מאל"ף, כאילו לא היה כלום. העבר אינו קשור להווה, וההווה אינו קשור לעתיד.

וכמו שהפסוק אומר בתהילים (קג, ה) "תתחַיֶּה בְּנֶפֶשׁ יְעֻרְכִי", ומסביר המצודת דוד: "כמו הנשר מחדש כנפיו מעשר שנים

לעשר שנים, חוזר הוא לימי נעוריו, כן תתחדש ימי נעורים באמיץ כח ובבריאות".

מורי ורבותי, בדרונו זכינו לראות זאת אצל מרן הרבי הקדוש השפע חיים מצאנז זצוק"ל. כמה צרות, כמה תלאות עבר הרבי לא עליכם, בשואה האיזומה והנוראה נפטרו לרבי זצוק"ל אשה ו-11 ילדים הי"ד, האם הרבי נכנס למרה שחורה ועצר את הפעילות? לא ולא! הוא עלה לארץ ישראל אחרי שניצל, והתחיל לבנות ולבנות, בנה את מפעל הש"ס, בנה את קרית צאנז, בנה את בית הרפואה לניאדו, בנה את עולם התורה, ובנה את עולם החסידות.

כמה זה מחייב!

(מתוך הפתיחה לשיעור, ח' אייר, יבמות דף ס"ג)

אמירת התוכחה באופן הנכון והראוי

הגמרא מביאה בדף היומי (יבמות דף סה ע"ב): "ואמר רבי אילעא משום רבי אלעזר ברבי שמעון, כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע. רבי אבא אומר חובה, שנאמר אֵל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׁנָאָךְ, הוֹכַח לְחָכָם וַיֵּאָהֲבֶךָ".

לפני עשרות שנים שמעתי ווארט עוצמתי מאחד מגדולי המגידים, הייתי מזכיר זאת בשמו, הרי כל האומר דבר בשם אומר מביא גאולה לעולם, אך אני פשוט לא מצליח להיזכר מי הוא היה. הווארט הזה

יכול להציל דורי דורות.

אותו מגיד אמר בשם השל"ה הקדוש פירוש נפלא על הפסוק הנ"ל "אֵל תּוֹכַח לֵץ פֶּן יִשְׁנָאָךְ, הוֹכַח לְחָכָם וַיֵּאָהֲבֶךָ". "אל תוכח לץ", אל תבוא לאדם ותזעק עליו: לץ שכמוך, "פן ישנאך", האדם ישנא אותך, ומכל התוכחה לא יצא שום תועלת, רק נזק לדורי דורות, "הוכח לחכם ויאהבך", תבוא אליו ותאמר לו: חכם שכמוך, אדם מושלם שכמוך, זה זה לא כל כך מתאים, "ויאהבך" אז הוא יאהב אותך, הוא יקבל את התוכחה.

כשנזכרתי בווארט הנפלא הזה, חשבתי לפרש בזה את לשון הגמרא הנ"ל "כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע", לכאורה הגמרא אינה מסבירה מה זה "דבר הנשמע" ומה זה "דבר שאינו נשמע"? אלא הכוונה היא, אם תפנה אליו בצורה חיובית, בצורה בונה, אז זה יהיה דבר הנשמע, הוא יקבל ממך ויבדאי ינסה לשנות ולתקן את דרכיך, אולם אם תפנה אליו חלילה בצורה שלילית, ותזעק עליו: שייגעו! לץ! וכיוצא באלו, אין סיכוי שהוא יקבל ממך משהו. הכל תלוי באילו מילים אתה משתמש, ובאיזה ניגון אתה אומר את זה.

(מתוך הפתיחה לשיעור, י' אייר, יבמות דף ס"ה)

לאחר שאמרתי את הפתיחה הנ"ל, ביום שלמחרת, התקשר אלי ידיד נפשי מזכה

יומא דהילולא קדישא

יומא דהילולא של הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זצוק"ל הי"ד, בנו של הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זצוק"ל, נהג על קידוש השם באושוויץ ביום ט"ז סיון תש"ד.

ביום ז' אדר היו המונים נוהרים לעיר קאליב להילולת הרה"ק רבי אייזיק'ל קאליב'ער זצוק"ל. פעם ביום ז' אדר הגיע לשם הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זצוק"ל, וכמובן הרבה אנשים נדחפו לזכות להשתטח על הציון. לפתע פנה רבי שלום אליעזר לאחד הבחורים שהיה שם ואמר לו: "בחור, לא צריך לגשת אל הציון, מספיק אם נמצאים ביארצייט באותה עיר שבה נטמן הצדיק". אף אחד לא הבין מה ראה רבי שלום אליעזר באותו בחור ומדוע הוא אמר לו זאת.

עברו שנים, הגיעו ימי השואה האיזומה והנוראה, ואותו בחור התחבא בבונקר בעיר ליז'ענסק יחד עם עוד כמה בחורים. הגיע יום כ"א אדר, ואחד הבחורים הציע: בואו נלך להשתטח על ציונו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך לבקש ישועה לכלל ולפרט. כל הבחורים קבלו את הרעיון חוץ מהבחור שלנו, שנזכר שהרבי הקדוש אמר לו שמספיק שנמצאים באותה עיר, והוא החליט שהוא לא הולך איתם. לצערנו כל הבחורים שהלכו נתפסו ונהרגו רחמנא ליצלן, ורק הבחור הזה נשאר בחיים ושרד את השואה. כך הציל הרבי הקדוש בחור ברוח קדשו הרבה לפני השואה.

בימי תחילת המלחמה, הצטוו כל הבחורים בהונגריה להתנייס לצבא, והרבה בחורים שרצו להינצל מגזרה איזומה זו הלכו להתחבא בבית מדרשו של הרבי הקדוש רבי שלום אליעזר זצוק"ל, כשהם בוטחים בזכותו של הצדיק. פעם הגיע לשם קצין הונגרי לערוך חיפוש, וקרא לרבי הקדוש שיבוא אליו. הרבי שלא הבין הונגרית לקח אתו בנו, והתייצב בפני הקצין. הקצין פנה אליו בהונגרית ושאל אותו האם יש כאן עריקים הנמלטים מהצבא. הרבי הראה לו שאינו מבין הונגרית וביקש ממנו שיתרגם לו את דברי הקצין. כשראה זאת הקצין התרגז ואמר: "לחם אתה אוכל מההונגרים, ואת השפה אינך מוכן ללמוד?!". כשבנו של הרבי הקדוש תרגם לאביו את דברי הקצין, אמר לו הרבי: "תגיד לו בשמי שאינני אוכל לחם מההונגרים אלא ממה שבורא העולם נותן לי". הבן שפחד מהקצין הכועס לא רצה לחזור על דברי הרבי, אך הרבי אמר לו: "תעשה מה שאמרתי לך". מאין ברירה הוא חזר על הדברים בפני הקצין הרשע: "אבי אומר שהוא אוכל לחם ממה שבורא העולם נותן לי". ובאופן פלאי, שלא בדרכ הטבע, עזב אותם הקצין מיד והלך לדרכו.

מיני מתיקה

בורא עולם האיר לי ווארט בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא, לפרש את הפסוק "כי קרן עור פניו בדברו אתו" בדרך רמוז. יהודי בא לדבר אתך, כשאתה מדבר עם הזולת, תקרין מעצמך, אל תחזיר לו שיחה יבשה, תדבר אתו בסבר פנים יפות, תאיר לו פנים, ואז בודאי תוכל להשפיע על לבו. ואת זה באה התורה ללמד אותנו בפסוק הזה "כי קרן עור פניו בדברו אתו".

הרבים בשיעוריו הנפלאים הגאון הרב יצחק פריי שליט"א, ואמר לי שהווארט הזה הוא לא רק של השל"ה הקדוש, גם מרן החתם סופר זצוק"ל כותב כך בפרשת קדושים (ד"ה דבר אל כל עדת בני ישראל) זהה לשונו: "על דרך שמפרשים אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאבהך, שייאמר לו הרי אתה חכם ונבון ואדם כשר מבטן, למה כה תעשה, ואז מְבַשְׁתוּ פורש נגד רצונו". אז יש לנו גם את השל"ה הקדוש וגם את ההייליגער חתם סופר, ששיניהם מתנבאים באותו סגנון, כל אחד כמובן עם המילים שלו. ברכת יישר כח לידידי הנ"ל על זיכוי הרבים.

קושיא על מהרש"א מסויים. נענה הגאון רבי מאיר ואמר: אין מהרש"א כזה... משהתקש הבחור, אמר לו רבי מאיר בחביבות: "ניתי ספר ונחזי, תביא את הגמרא ונבדוק במהרש"א". כמובן שהדבר לא הופיע כלל בדברי המהרש"א.

נענה הגאון ואמר לבחור בחיך: "עכשיו השארת את המהרש"א עם פה פתוח ואת המשיח עם רגל אחת..." הבחור לא הבין את הכוונה, וראש הישיבה הסביר את עצמו: הגמרא אומרת שכל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר, ועוד שנינו במשנה בפרקי אבות "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם". והנה אתה התחלת לומר "המהרש"א אומר", אז המהרש"א פתח את פיו, והמשיח הרים את רגליו לגאול את ישראל, אולם מכיון שבסוף אמרת דבר שהמהרש"א מעולם לא אמר, אז המהרש"א נשאר עם פה פתוח והמשיח נשאר עם רגל אחת...

המשיח כבר נשא את רגליו לבוא לגאלנו

השבוע נלמד בדרך היומי (במות דף צ"ז ע"א): "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר".

מסופר על רבינו מייסד הדף היומי וראש ישיבת חכמי לובלין מרן הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל, שפעם הגיע אליו בחור אחד לדבר איתו בלימוד, ובתוך הדברים הקשה הבחור

בצילם של גדולי ישראל שליט"א

הגמרא אומרת במסכת יומא (דף ל"ח ע"ב): "אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, ראה הקב"ה שצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל דור ודור". אתמול בלילה, זכיתי בזכות אבות להיכנס לקודש פנימה להוד כבוד קדושת מרן הרבי מתולדות אהרן שליט"א. כשיצאתי, אמרתי לידידי הגבאי המסור הרב גבריאל שישא, שהאדם חייב להיות טפח מעל הקרקע כדי להבין ולהכיל מה מרן הרבי שליט"א מדבר.

מרן הרבי שליט"א יושב בחדרו כפוף, בבחינת שכינתא בגלותא, מחדרו של הרבי רואים את הר הבית, את מקום המקדש. באתי לרבי עם הספר החדש "מתיקות הדף היומי", והראיתי לרבי סיפור מסויים מצדיק אחד. מיד שאל אותי הרבי: וואס איז דער מקור? [-מה המקור לזה]. עניתי שמקור הסיפור הוא מספר פלוני. "ומה המקור שלו?", שואל הרבי מיד... כל עובדא של צדיק צריכה להיות מבוררת עד הסוף.

הראיתי לרבי בספר (בעמוד ע') מה שמואב מהספר הקדוש שם משמואל (שנת תר"פ) שקטרוג אינו שייך אלא כשדנין על האדם עצמו, אבל בזמן שאדם מצטער שכינה מה היא אומרת קלני מראשי, ועל צער השכינה לא שייך קטרוג, ועל כן כשאדם מתפלל אל יתפלל על ישועת עצמו שאז יש כמה מקטרגים, אלא יתפלל על צער השכינה ובעל כרחם יסתום פיהם. כך מביא הרבי השם משמואל בשם הרבי מלובלין והמגיד מקוז'ניץ זי"ע. פניו של הרבי משתנים מקצה לקצה כשמדברים על ההייליגע שכינה. "דאס איז העכערע ענינים" [-אלו ענינים גבוהים], אומר הרבי, "אונזערע עבודה איז זיך נישט צו אונטער נארך" [-העבודה שלנו היא לא לרמות את עצמנו]... הרבי מזכיר מדברי התולדות בפרשת משפטים, מדברי השל"ה הקדוש ומרן הבית יוסף, מה זה צער השכינה, מה זה גלות השכינה, שכינתא בגלותא, שפלות הדור. לרגע היתה לי חלישות הדעת שלא התכוננתי בהכנה דרבה לפני שנכנסתי לקודש פנימה. ווי בין איך און ווי איז דער רבי [-איפה אני ואיפה הרבי], באיזה עולם אני חי ובאיזה עולם הרבי חי...

מכאן עברה השיחה לסעודת ברית. הרבי כידוע מוהל מומחה רבות בשנים. סיפרתי לרבי על שיחה שקיימתי בנושא עם כ"ק מרן הרבי מרחמסטריווקא שליט"א על דגים ובשר בסעודת ברית (הובא בגליון 116 לפרשת בהר, במדור זה). אומר לי הרבי: דגים זה סימן טהרה, כשמביאים לסעודת מצוה דגים, זה מראה שכל הסעודה בטהרה... הרבי גם הזכיר מרק. אפשר להביא לסעודת מצוה דגים ומרק ובשר, אומר הרבי, יש לזה חשיבות.

מכאן עברתי לדבר עם הרבי על הנשירה, אויף אידישע טרערן, על הצער של הורים שלא זוכים שהבן יגדל כמו שצריך. הרגשתי כמה צער יש לרבי הקדוש מהנושא. הרבי הזכיר את התפילה מהאר"י הקדוש שאומרים [נדפס בכמה סידורים]. הרבי הזכיר את האבן ששמים על קבר של צדיק עם שם הילד. "קייין תפילה גייט נישט לאיבוד" [-שום תפילה אינה הולכת לאיבוד], אומר הרבי, ומקשר זאת לפסח: "בפסח יוצאים מעבדות לחרות, שהאידישע נשמות יצאו מעבדות לחרות, מאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה".

לפני היציאה ביקשתי ברכה, אומר לי הרבי: "איר זענט דאך א מזכה הרבים [-אתה הרי מזכה הרבים], ס'זאל דיר גארנישט פעלן" [-שלא יחסר לך כלום]. אשרי הדור שזוכה לכזה צדיק, ואשרי הרבי שיש לו כאלה חסידים!

(מתוך הפתיחה לשיעור, ד' ניסן, יבמות דף כ"ט)

מקולמוסם של הקוראים

שכתב בזה"ל: "וְחֶסֶד הוּא לְפָנִים מְשׁוּרֵת הַדִּין, וְלֹא הַחֶסֶד לֹא הִיָּה עוֹלָם מִתְקַיֵּם וְלֹא נִבְרָא, שְׁנֵאֲמַר (תהלים ט) עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה, וְאוֹמֵר (ישעיה טז) וְהוֹכֵחַ בְּחֶסֶד כֶּסֶף. נִמְצָא שֵׁשׁ לֹא מִן הַדִּין לְהַתְנַחֵם עִם כָּל בְּרִיּוֹתָיו בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים עַד שֶׁתִּמְלֵא סֵאתָם אוֹ עַד שֶׁתִּכְלֶה זְכוּתָם הַרְאֵי לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה". עכ"ל, ויעוין שם הענין באריכות.

ולאור דבריו ניתן להמליץ את הכתוב הנ"ל בדרך צחות: "אַלְקִים - כְּאִשֶׁר פּוֹגַעַת בְּאִדָּם מִדַּת הַדִּין לֵעַ, אוֹת וְסִימָן הוּא שׁ"בְּרַב חֶסֶד דְּדָךְ" - רבו חסדיו עליו עד עתה לפניו משורת הדין, ומשהוגשה הסאה כלתה אליו הרעה...

ומסיימים בטוב, בהכרת הטוב לכת"ר שליט"א שבזכותו נתעוררתי להתבונן ולחדש דבר זה.

בידידות עוז וברכה נאמנה, אלנתן אלוני

כבוד ידד נפשי, אלופי ומיודעי, מזכה הרבים, שפתיים יש"ק שליט"א, אחדשה"ט באהבה רבה.

שמעתי בשקיקה רבה את ה'פתיחה' לשיעור של אתמול (כ"ד בניסן - יבמות מט), בה הבאתם את מה שנתחדש ברעיונכם בעת פתיחת הארון ביו"ט שביעי של פסח השנתא, ונהנית מאד!

ואמרתי להוסיף בקצרה עוד ביאור נפלא בפסוק המדובר, "וְאֵי תִפְלְתִי לָךְ ה' עַת רְצוֹן אֱלֹקִים בְּרַב חֶסֶד דְּךָ" (תהלים טז, טז), על פי דברי הרמב"ן בספרו 'האמונה והבטחון' (פרק טז)

מאוצרות הפרשה

ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו עליהם. פעם אמר הרה"ק המקור ברוך מסערט ויז'ניץ זצוק"ל לבחורי הישיבה פירוש נאה בדרך צחות על פסוק זה בשם אחד מגדולי ישראל. עם ישראל כלול משני חלקים, רבנים ותלמידי חכמים העוסקים בתורה, וסתם אנשים התומכים בהם כדי שיוכלו לעסוק בתורה. ועל זה אומר הפסוק "ומי יתן כל עם ה' נביאים", כלומר מי יתן את הכסף אם כל עם ה' יהיו נביאים, אם כולם יעסקו בתורה.

נקודה למחשבה:

היצר הרע עושה את האדם לשפל רוח כדי שיתרשל לעלות בסולם השלימות (הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זצוק"ל בעל התולדות יעקב יוסף).

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661